

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av marktäktslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 februari 2000 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av marktäktslagen (RP 195/1999 rd) till miljöutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat rdl. Tytti Isohookana-Asunmaas /cent m.fl. lagmotion LM 20/2000 rd med förslag till lag om ändring av 8 § marktäktslagen.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i saken (GrUU 5/2000 rd). Utlåtandet ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- miljørådet Auvo Haapanala, regeringsrådet Helena Korhonen och överinspektör Markus Alapassi, miljöministeriet
- regeringsrådet Kaisa-Leena Välipirtti, trafikministeriet
- överinspektör Heikki Vartiainen, handels- och industriministeriet
- avdelningschef Matti Rytkölä, Helsingfors stad
- juristen Jussi Aaltonen, Esbo stad
- miljöexperten Vesa Valpasvuo, Finlands Kommunförbund
- direktör Markku Tornberg, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
- generalsekreterare Esko Joutsamo, Finlands Naturskyddsförbund
- branschchef Tuomo Laitinen, Finlands Schaktentreprenörers Centralförbund.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från Jordägarnas Förbund rf.

REGERINGENS PROPOSITION OCH LAGMOTIONEN

Regeringens proposition

Regeringen föreslår vissa ändringar i marktäktslagen som är nödvändiga på grund av markanvändnings- och bygglagen. Vidare föreslås uppföljning gälla också för en betydande täkt av substanser till husbehov.

Lagmotionen

Marktäktslagen är den enda lagen som inte uppfyller principen om s.k. full ersättning. Lagens 8 § garanterar i princip markägarens rätt att få gottgörelse för sina marker i det fall att tillstånd till marktäkt har förvägrats genom ett lagakraftvunnet beslut. I praktiken har paragrafen inte lett

till ersättningar, eftersom den allmänna tolkningen är att vilket som helst markområde kan användas för jord- eller skogsbruk. I lagmotio-

nen föreslås att staten eller kommunen skall förpliktas att lösa in ett markområde där tillstånd till täkt har förvägrats.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Regeringens proposition

Av de orsaker som framgår av propositionen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet lagförslaget i propositionen behövt. Utskottet tillstyrker lagförslaget med vissa små justeringar.

Förelagna 13 § gäller hörande om ansökningar om tillstånd till marktäkt. Enligt paragrafen skall de som äger eller besitter de fastigheter och andra områden som gränsar till den fastighet på vilken täktområdet är beläget beredas tillfälle att bli hörda. Det är möjligt att den förelagda bestämmelsen om hörande utvidgar skyldigheten att höra parter i fråga om vidsträckta eller av många markstycken bildade fastigheter också till grannar som inte påverkas av ansökan om marktäkt. Därför föreslår utskottet att det införs en bestämmelse i paragrafen om att hörande inte är obligatoriskt, om det kan anses uppenbart onödigt. Samtidigt föreslår utskottet att paragrafen kompletteras med en bestämmelse om kungörelsetidens längd. En kungörelse av en ansökan om marktäktstillstånd skall vara uppsatt på kommunens anslagstavla i 30 dagar.

Förelagna 23 a § gäller skyldighet att anmäla marktäkt till husbehov. Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att den förelagda anmälningsskyldigheten är en relativt liten belast-

ning för markägaren och tjänar ett godtagbart tillsynsintresse. Enligt grundlagsutskottet står regleringen i samklang med proportionalitetskravet. Men den förelagda lydelsen kan ge den uppfattningen att det finns en vilja att slå fast att en betydande täkt till husbehov omfattar 500 fasta kubikmeter. Grundlagsutskottet har den uppfattningen att en sådan definitionsmässig reglering inte kan förordas vid hänvisning till 4 § 2 mom. om tillståndstvång vid täkt till husbehov och anser därför att attributet "betydande" absolut bör strykas i lagförslaget.

Hänvisande till grundlagsutskottets utlåtande föreslår miljöutskottet att ordet "betydande" stryks i 23 a § 3 mom.

Lagmotionen

Med stöd av erhållen utredning föreslår utskottet att lagmotionen förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår miljöutskottet vördsamt

att lagförslaget i regeringens proposition godkänns med ändringar och

att lagförslaget i lagmotionen LM 20/2000 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av marktäktslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i marktäktslagen av den 24 juli 1981 (555/1981) 4 § 3 mom., 10 och 13 § och 23 § 1 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 10 § delvis ändrad i lag 463/1997 samt de andra lagrummen i nämnda lag, samt

fogas till 3 §, sådan den lyder i nämnda lag 463/1997 och i lag 134/1999, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., och till 23 a §, sådan den lyder i nämnda lag 463/1997, ett nytt 3 mom. som följer:

3, 4 och 10 §
(Som i RP)

nonseringen skall betalas av den som ansöker om tillstånd.

13 §
Hörande

23 §
(Som i RP)

Kungörelsen av en ansökan som gäller marktäktstillstånd skall vara anslagen på kommunens anslagstavla i 30 dagar. Dessutom skall de som äger eller besitter de fastigheter och andra områden som gränsar till den fastighet på vilken täktområdet är beläget (utesl.) beredas tillfälle att bli hörda, utom när detta är uppenbart onödigt. Om det projekt som ansökan avser kan ha betydande verkningar inom ett vidsträckt område eller på ett flertal personers omständigheter, skall om ansökan dessutom annonseras i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av projektet. Vid hörandet skall i tillämpliga delar iakttas vad som stadgas i 86 § markanvändnings- och byggförordningen (895/1999). Kostnaderna för hörandet och an-

23 a §
Anmälningsskyldighet

I fråga om (utesl.) tagande av substanser till husbehov enligt 4 § 2 mom. i denna lag skall substansstagaren meddela övervakningsmyndigheten täktplatsens läge och täktens uppskattade omfattning, då man i täktområdet har tagit har avser att ta mer än 500 fasta kubikmeter marktsubstanser.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 13 april 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Tytti Isohookana-Asunmaa /cent
(delvis)
medl. Rakeļ Hiltunen /sd
Marjukka Karttunen-Raiskio /saml
Riitta Korhonen /saml
Esko Kurvinen /saml
Jari Leppä /cent

Hanna Markkula-Kivisilta /saml
Rauha-Maria Mertjärvi /gröna
Margareta Pietikäinen /sv
Hannu Takkula /cent
Pia Viitanen /sd
ers. Pertti Hemmilä /saml
Raimo Mähönen /sd.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Salme Kandolin

utskottsrådet Mika Boedeker.

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 5/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av marktäktslagen

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Miljöutskottet begärde den 11 februari 2000 utlåtande av grundlagsutskottet om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av marktäktslagen (RP 195/1999 rd). Utlåtande har begärts framför allt om huruvida de föreslagna ändringarna i fråga om takt till husbehov hindrar markägaren från att skäligen utnyttja sin egendom.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Helena Korhonen, miljöministeriet
- professor Mikael Hidén
- juris doktor Kalevi Laaksonen
- juris licentiat Pekka Lämsineva.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår vissa ändringar i marktäktslagen som är nödvändiga på grund av markanvändnings- och bygglagen. Vidare föreslås uppföljning av betydande takt av substanser till husbehov.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så fort som möjligt sedan den blivit antagen och stadfäst.

I motiveringen till lagstiftningsordningen tas de föreslagna ändringarna i bestämmelserna om takt till husbehov upp. Regeringen har stannat för att lagförslaget inte hindrar markägaren att utnyttja sin egendom i skälig omfattning och att förslaget därmed bör behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

De föreslagna ändringarna gäller takt av marksubstanser till normalt husbehov för boende eller jord- och skogsbruk dels från egen fastighet, dels från samfällt område och takt av substanser till annat behov. Enligt det föreslagna nya 3

mom. i 23 a § skall takt till husbehov från egen fastighet meddelas övervakningsmyndigheten, om takten avser mer än 500 fasta kubikmeter marksubstanser. Enligt ikraftträdelsebestämmelsen skall anmälan om en taktplats som redan används för tagande av substanser anmälas inom

ett år efter lagens ikraftträdande. Anmälningsskyldigheten gäller också täkt till husbehov på samfällt område. Ett nytt inslag är att det vid denna typ av täkt utifrån 4 § 3 mom. också skall iaktas de planläggningskrav som anges i 3 § 2 mom. För täkt till annat än husbehov gäller det nya 3 mom. i 3 §, som innebär ytterligare begränsningar i marktäkt i en strandzon vid ett vattendrag.

De föreslagna ändringarna innebär inskränkningar i rätten att utnyttja egendom och vissa andra förpliktelser som bör bedömas utifrån egendomsskyddet i 15 § 1 mom. grundlagen. Förslagen bör bedömas i ljuset av de generella villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 4—5). Det är här fråga om en reglering på lagnivå som enligt utskottets uppfattning uppfyller kraven på exakthet och noggrann avgränsning. Utskottet menar att det bakomliggande syftet visar att också kravet på att grunden för en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna skall vara acceptabel föreligger här. Till denna del är det skäl att hänvisa till 20 § grundlagen om ansvar för miljön. Det finns inte heller någonting att anmärka på när det gäller arrangemangen i fråga om markägarens rättssäkerhet.

En inskränkning i markägarens rätt att fritt nyttja sin egendom bör också uppfylla proportionalitetskravet. Vid bedömning av inskränkningens acceptabilitet är det i sista hand fråga om hurvida inskränkningen kränker ägarens rätt till normal, skälighet och förnuftig användning av sin egendom (se GrUU 2/1997 rd, s. 2/I).

Anmälningsskyldigheten i föreslagna 23 a § är en relativt liten belastning för markägaren och tjänar ett godtagbart tillsynsintresse. Utskottet anser att regleringen står i samklang med proportionalitetskravet. Den föreslagna lydelsen kan ge den uppfattningen att regeringen vill slå fast att en betydande täkt till husbehov omfattar 500 fasta kubikmeter. Utskottet har den uppfattningen att en sådan definitionsmässig reglering inte kan förordas vid hänvisning till 4 § 2 mom. om tillståndstvång vid täkt till husbehov och an-

ser därför att attributet "betydande" absolut bör strykas i lagförslaget.

För täkt till husbehov på samfällt område betyder förslaget att villkoren i 3 § 1, 2 och 4 mom. marktäktslagen därvid skall uppfyllas. Förslaget avser en sådan ny reglering att 2 mom. (134/1999), som gäller hänsyn till planläggningsaspekter, skall tillämpas också på täkt till husbehov på samfällt område. Med andra ord får täkt inom ett stadsplaneområde eller ett område för en generalplan med rättsverkningar inte försvåra användningen av området för det ändamål som det reserverats för i planen och den får inte heller förstöra stads- eller landskapsbilden.

Den föreslagna nya inskränkningen avser att hänsyn måste tas till ett godtagbart och viktigt allmänt intresse. Enligt utskottets mening är det konsekvent med en reglering som avser att planläggningsmässiga krav måste iaktas vid täkt till husbehov på samfällt område, eftersom det är möjligt att marktäkt på sådana områden i princip kan vara mera omfattande och få större verkningar än täkt till husbehov på en egen fastighet. Det finns i regel också alternativa täktplatser på ett samfällt område och dessutom kan det vara möjligt att tillgodose marktäkt till husbehov inom en egen fastighets område. Utskottet anser att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen.

Begränsningen i marktäkt i en strandzon enligt nya 3 mom. i 3 § motsvarar i stor utsträckning 6 a § i den tidigare byggnadslagen (GrUU 21/1996 rd, s. 7). Förslaget skiljer sig från 1 mom. i nämnda paragraf framför allt därigenom att det här inte är fråga om något ovillkorligt förbud utan att marktäkt fortfarande är möjlig av särskilda orsaker. Utskottet anser att förslaget, som i sista hand styr tillståndsförfarandet, svarar mot proportionalitetsprincipen.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 24 mars 2000

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /fkf
Paula Kokkonen /saml
Jouni Lehtimäki /saml
Johannes Leppänen /cent

Hannes Manninen /cent
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
ers. Jukka Mikkola /sd
Pekka Ravi /saml.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Jarmo Vuorinen.

